זון אויפגאנג — 8.25
זון אונטערגאנג — 4.30

וועטער:
קלאר און מילד

אידישע וואָרט

The Israelite Daily Press

Largest Circulation
of any Newspaper entering Jewish Homes in Western Canada.

מער פאַרשפּרייט
אין די אידישע היימען פון מערב קאנאדע
ווי אַלע אַנדערע אידישע און ענגלישע
צייטונגען צוזאַמען

Vol. 21, No. 286. Monday, December 28, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מאנטאג יח׳ טבת־תרצ״ב.

יאפאן שיקט נייע מיליטערישע אָפּטיילונג קיין מאנדזשוריע

אונטערן אויסרייד פון קאמף קעגן באנדיטן פאַרשטאַרקט זיך איר אָנהאַלט אויף מאנדזשוריע. — נייע שלאַכטן ברעכן אויס. — יאפאן לאָזט וויסן ליגע, אַז זי איז אנטשלאָסן פאַרצוזעצן אירע מיליטערישע אָפּעראַציעס

טאקיא, דעצ. 28. — די יאפאנעזישע ארמיי אין מאנדזשוריע, פאַרשטאַרקט מיט נייע אָפּטיילונגען און באַמבען־עראָפּלאַנען, האָט זיך זונטאג באַוואונען פאַראויס אין דער דרום ריכטונג פון מוקדען, אנטשלאָסן אויסצוראַמען די „באַנדיטן״ אויפן וועג קיין שיאנטשאַו. די ציִעוער האָב אַרויסגעיינט אין שאַרבן וודערשאַנד און אַ צאָל פונקטן, וואו ערנסטע שלאַכטן זיינען פאָרגעקומען.

שאַנכאַי, דעצ. 28. — לויט דער מעלדונג פון דער אָפיציעלער ביַנעוויַשער נייעס אגענטור, דזשוא מין, זיינען זונטאג אונטן פאַרנעקומען שאַרפע שלאַכטן צווישן ביַנעוויַשער און יאפאנעזישע באַנדיטן, ווער אויף דעם קאָנפליקט אויפגעקאָמען אין יאפאנישע אָפיציעלע קרייזן, וואו די באַנדיטן זיינען אַרויסגעקומען אויף די ביַנעוויַשע טעריטאָריע.

באַזאַר פון אַרב. רינג פרייהייטס טעמפּל שול איצט אין פולן שוואונג

דער יערלאַכער באַזאַר פון דער אַרב. רינג פרייהייטס טעמפּל שול, וועלכער האָט זיך דערעפנט שבת אונטן אין פרייהייט טעמפּל, איז איצט אין פולן שוואונג, און שפּראַזאַמע באַזעלעכטעס קאָנען זיך פאַרזאָרגן מיט נוצלאַכע אַרטיקלען פאַר דעם הויז, צו שפּאַס בייליקע פּריזן. מען קריגט דאָרטן זאַקן, אונטערוועש, פאַר מענער און פרויען, סוויעטערס, האַנטשוכער, ליי־לאַכער, טישטוכער און אַ צאָל אַנדערע נוצלאַכע אַרטיקלען.

עס זיינען דאָ אויפן באַזאַר אויף פאַרשיידענע שפּיזן אַרטיקלען (גראָסעריס): מעל, צוקער, טיי, קאָנסערוון און אַ. וו. חוץ די דאָזיקע אַרטיקלען איז דאָ אַ גרויסע אַ צאָל נאַגוועל־טיס, (פענסיל גודס) שיינע קישעלאַך, לאָכפּן און פאַרשיידענע אַנדערע צוציִענדיקע אַרטיקלען.

בעטער ריגע פרייהייטס טעמפּל שול, וועלכער האָט זיך דערעפנט שבת אונטן אין פרייהייט טעמפּל, איז איצט אין פולן שוואונג, און שפּראַזאַמע באַזעלעכטעס קאָנען זיך פאַרזאָרגן מיט נוצלאַכע אַרטיקלען פאַר דעם הויז, צו שפּאַס בייליקע פּריזן. מען קריגט דאָרטן אַלע פרייהייטס טעמפּל שול־באַזאַר אין אַלע פרייהייטס טעמפּל־קאָר פון דער שול זיינען געבעטן צו קומען העלפן מאַכן דעם באַזאַר פאַר אַ דערפאָלג. עס איז פאַר קיינעם קיין סוד ניט, אַז צוליב דער ערשטערער ניט־צינסטיקער עקאָנאָמישער לאַגע נוצטיקט זיך די שול מער ווי פריִער אין פינאַנציעלע מיטלען און יעדער דאַלער וועט העלפן דער שול.

(::)

סטודענטישע אַנטיסעמיטישע אָרגאַניזאַציע פאַרבאָטן

ווילנע, דעצ. 28 (איטא). — דער רעקטאָר פון הינז אוניווערסיטעט האָט זיך אָפּגעזאָגט פון צו לעגאַליזירן אַ סטודענטישע אָרגאַניזאַציע צום אַנטיסעמיטישן צוועק פון דעם נאָמען. ווי אַלעמאָל אויסקי, די עדעקיעשע פאַרטיי האָט דערפאַר גענומען די אויפגאַבע אויף זיך.

נייע אַרעסטן פאַנגען זיך אָן אין אינדיע מיט׳ן צוריקקער אַהיים פון מאַהאַטמאַ גאַנדי

די יעשיבעבענע קאָמפּאָזיציעס און אַ. וו. דער פרינציפּאַל פון דער שול, מ. בלאַטשטיין, און לערער מינדעס, געפינען זיך יעדן אונטן אין צימער פון דער אויסשטעלונג אין זיי וועגן נעדן דערקלערן דעם יעדן אייגנעס אין בעגן די נויטיקע אָרטיקע פאַרמאַציעס בנוגע דער אויסשטעלונג.

היינט אין דער לעצטער טאָג פונם באַזאַר אין אַלע פריִיס אין סיפּאַטיקער פון דער שול זיינען געבעטן צו קומען העלפן מאַכן דעם באַזאַר פאַר אַ דערפאָלג. עס איז פאַר קיינעם קיין סוד ניט, אַז צוליב דער הערשנדער ניט־צינסטיקער עקאָנאָמישער לאַגע נוצטיקט זיך די שול מער ווי פריִער אין פינאַנציעלע מיטלען און יעדער דאָלאַר וועט העלפן דער שול.

(::)

סטודענטישע אַנטיסעמיטישע אָרגאַניזאַציע פאַרבאָטן

ווילנע, דעצ. 28 (איטא). — דער רעקטאָר פון הינז אוניווערסיטעט האָט זיך אָפּגעזאָגט פון צו לעגאַליזירן אַ סטודענטישע אָרגאַניזאַציע צום אַנטיסעמיטישן צוועק פון דעם נאָמען. דאָס איז אַ אַנטיסעמיטישע אָרגאַניזאַציע, אַזוי ווי אַלע אַנדערע אַזאַלע אָרגאַניזאַציעס אין דער שול קאָנען אַרויסקומען פון באַטראַכטונג די אויסשטעלונג, לייענען אַ ווערטל אין דער אויסשטעלונג, אַ לעקציע אין דער אויסשטעלונג,

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
WINNIPEG — MANITOBA
Established 1910 Phones: 55 409—52 213

רעפּאַראַציעס און מלחמה חובות

די קאָמיסיע פון אינטערנאַציאָנאַלע באַנקירן, וואָס האָט אָפּגעהאַלטן אַ סעסיע אין באַזעל וועגן דעם יאָנג פּלאַן, איז געקומען צום באַשלוס, אַז דער פּלאַן איז אומדורכפירבאַר, און דייטשלאַנד וואָלט געפּלאַצט אונטער זיין לאַסט, וועגן דער פּלאַן פאַרבלייבט אין קראַפט. זי איז איבערצייגט, אַז שוין דעם קומעדיקן יאָר, וועגן דער טערמין פון הואַווערס מאָראַטאָריום וועט זיך ענדיקן, וועט דייטשלאַנד בשום־אופן נים קאָנען מאַכן די זאַלונגען, אין זי רעקאָמענדירט דערפאַר זייער שטאַרק, אַז די רעפּאַראַציעס זאָלן גרינדלאַך רעוויזירט ווערן.

די דאָזיקע באַנקירן קאָמיסיע איז געווען אַן אָפיציעלע, — זי איז באַשטימט געוואָרן פון די פאַראינטערעסירטע רעגירונגען אינ־שערצוזוכן די מעגלאַכקייטן פונם דורכפיר פונם יאָנג פּלאַן. די פראַגע פון אַנדערע מלחמה חובות איז נים אריין אין איר קאָמפּעטענץ. אָבער די קאָמיסיע דערקלערט, אַז אין פונם פאַרצייגענעם שוועריגקייט קריזיס קאָן זי די פראַגע נים פאַרשווייגן, — און זי רעקאָמענדירט דער־פאַר אויך די אַלגעמיינע רעוויזיע פון די מלחמה חובות.

דעם דאָזיקן באַשלוס פון דער באַנקירן קאָמיסיע האָט מען איינגעטלאַך געקאָנט דערוואַרטן: דאָס איז נים בלויז דערפאַר וואָס דייטשלאַנד איז אין געפאַר צוזאַמען צו ברעכן אונטער דער שווערער לאַסט פון די רעפּאַראַציעס. נאָר אויך דערפאַר, וואָס דייטשלאַנד איז שולדיק אין אויסלאַנד איבער צוויי בילאָן דאָלאַר לויפנדיקן קאָמערציעלע חובות, און עס איז גאַנץ נאַטירלאַך אַז די באַנקירן זאָלן מקריב זיין דייטשלאַנדס מלוכה חובות, כדי צו פאַרהיטן און פאַרזיכערן די פריוואַטע חובות.

צוליב דעם זעלבן טעם איז עס פּרעזידענט הואַווער אַזוי גוט צו דייטשלאַנד אין צו אַנדערע בעלי־חובות. אויב ער האָט עס אָנגעגרייט די באַוועגונג פאַרן אייראָפּעאישן מאָראַטאָריום און איז שטאַרק געגנייגט צו אַן אַלגעמיינער רעוויזיע פון רעפּאַראַציעס און מלחמה חובות, איז עס דערפאַר, ווייל ער וויל, אין די אינטערעסן פון אינטערנאַציאָנאַלן האַנדל און פינאַנציעלער סטאַביליטעט פון פּריוואַטע בענק באַפריידיגן די לעגדער פון זייערע מלוכה חובות, כדי זיי זאָלן קאָנען צאָלן די פּריוואַטע.

וואָס זייערע אבזיכטן זאָלן אָבער נים זיין, איז עס קלאָר, אַז דייטשלאַנד איז אין געפאַר פון עקאָנאָמישן און פּאָליטישן צוזאַמענ־ברוך. אויב זי וועט נים באַפרייט ווערן פון די רעפּאַראַציעס, און אין איר צוזאַמענברוך וועט זי מיטשלעפּן אַנדערע לענדער, עס איז אויך קלאָר, אַז די מלחמה חובות בכלל זיינען אויף די העלעער פון די פעלקער, וואָס שלעפּט זיי צום אָפּגרונט.

די מייסטע אייראָפּייאישע פעלקער זיינען בעלי־חובות. און זיי וואָלטן נאַטירלאַך גערן איינגעאָנגען אויף דער ליקווידאַציע פון אַלע מלחמה צאָלונגען. ענגלאַנד האָט שוין לאַנג אָנגעבאָטן מוחל צו זיין די חובות וואָס מען איז איר שולדיק. אויב אירע קרעדיטאָרן וועלן ביי איר נים מאַנען, און ביז איצט איז מען אין ענגלאַנד גרייט צו יע־דער צייט אָפּצומעקן אַלע מלחמה חובות. קעגן די פלעגער זיינען דיפּלאָמאַטישע פראַנקרייך און אַמעריקע, וועלכע זיינען מער קרעדי־טאָרן, ווי בעלי־חובות.

פראַנקרייך איז די הויפּט שטערונג אין די פלעגער צו רעוויזירן די מלחמה חובות. נים נאָר ווייל זי נים פאַרלירן אירע הכנסות פון די רעפּאַראַציעס, נאָר זי איז אויך פאַראינטערעסירט אין האַלטן דייטש־לאַנד אין אַ געשלאָגענעם צושטאַנד. — אַרויסלאַנדיק קאָנסיק פון חשבון די ווירקונג וואָס אַ חורבן אין דייטשלאַנד קאָן האָבן אויף פראַנקרייך.

וואָס איז שייך אַמעריקע, איז פּרעזידענט הואַווער, ווי מיר האָבן געזעען, געגייגט צו רעוויזירן די רעפּאַראַציעס און מלחמה חובות. ער האָט זיך אָבער באַגעגנט מיט אַ שטאַרקער אָפּאָזיציע אין קאָנגרעס, וועלכער האָט נים גערן גוטגעהייסן דעם אייניאָריקן מאָראַטאָריום און האָט אָבער דערביי געוואָרנט דעם פּרעזידענט נים איינצולאָזן קיין איינציקן סעקונד פון אַמעריקעס חובות. די קאָנגרעסליים און סענאַטאָרן נוצן זיך לאַנג זייער גוט אויס, אַרויסשטעלנדיק זיך ווי די פאַרטיידיקער פון די אינטערעסן פון פאָלק קעגן די באַנקירן.

אונטער אַזעלכע אומשטענדן איז דערווייל שווער צו דערוואַרטן די באַלדיקע ליקווידאַציע פון די רעפּאַראַציעס און מלחמה חובות. וואָס עס קאָן דערפון אַרויסקומען איז אפשר נאָך אַ צייטווייליקער מאָ־ראַטאָריום. אָדער, איז בעסטן פאַל, אַ טיילווייזע רעוויזיע.

אָבער ביסלאַנגווייז וועט מען סיי אין פראַנקרייך און סיי אין אַמעריקע צוגעוויינען זיך צום געדאַנק, אַז מען קען נים שיינען די פעל ביי אַנדערע פעלקער און פאַרבלייבן אַליין אומבאַשטראָפן. די רעפּאַ־ראַציעס און מלחמה חובות וועלן סוף־כל־סוף מוזן בטל ווערן.

פּוילן — אַ פרייע מדינה

אַבי מיר האָבן תמיד געמיינט, אַז לגבי פּוילן איז קאַנאַדע אַ פרייע מדינה, דאָס איז געווען אַ טעות. — עס ציינט זיך אַרויס, אַז די פּוילישע בירגער גענייסן פון אַ סך מער פרייהייטן, ווי וועלכע ס'איז אַנדערע פון די אַזוי־גערופענע דעמאָקראַטישע מדינות.

מיר אין קאַנאַדע, למשל, האָבן אויך לויט אונזער קאָנסטיטוציע דאָס פרייהייט פון וואָרט. שטעלט זיך אָבער פאָר, אַז אימעצער זאָל דאָ אַנפירן אַ באַיקאָט פּראָפּאַגאַנדע קעגן אידן און רופן דורך וואָרט און שריפט צו די קריסטן זיי זאָלן נים באַזוכן קיין אידישע געשעפטן, און מענשן זאָלן אויסגעשטעלט ווערן ביי די אידישע קראָמען, נים אַריינצולאָזן אהין קיין קריסטלאַכע קונדס.

אַזאַדע וואָלט יעדער איד געקאָנט אַרויסגעמען אַן "אינדזשאַנק־שאַן" וואָס זאָל פאַרבאָטן די באַיקאָט פּראָפּאַגאַנדע און די פאַרשפּרייטונג פון די באַיקאָט בלעטלאַך. און יעדער אידישער געשעפטסמאַן וואָלט געקאָנט מאַנען שאַדענערזאַטץ פון די באַיקאָט העצער. און וואָס איז שייך פיקעטן ביי אידישע קראָמען, וואָלטן זיי בלויז אַרעסטירט געוואָרן אויפן פלאַץ, אַן אַ "וואַראַנט".

אָבער נים אַזוי אין פּוילן. דאָרטן איז מען פריי צו שטיין ביי אידישע קראָמען און נים אַריינלאָזן קיין קונדס. און אַז די ווילנער אי־דישע פאַרשטייער האָבן זיך געווענדעט צום פּראָקוראָר מיט דער פאַ־דערונג צו קאָנפיסקירן די באַיקאָט בלעטלאַך וואָס ווערן פאַרשפּרייט איבער דער שטאָט, האָט ער געענטפערט, אַז ער האָט נים קיין גע־וועלטאַן גרונד פאַר דעם. יאָ, די בלעטלאַך האָט מען צום סוף יאָ קאָנפיסקירט, אָבער בלויז דערפאַר, וואָס די אַרויסגעבער האָבן פאַר־פעלט צו באַצאָלן דעם רעגירונגס שטייער אויף זיי, — אַ זאַך וואָס ווערט נים דערלויבט אפילו אינם פרייען פּוילן . . .

איז פּוילן טאַקע איינע פון די פרייסטע מדינות אויף דער וועלט, — פאַר אַנטיסעמיטן . . .

צוויי פּראָבלעמען*)

(צו דער קומענדער אַל־קאַנאַדער ציוניסטישער קאָנווענשאָן)

פון י. קאַבאַקער

ערשטער אַרטיקל

אַלץ וואָס דאַרף לעבן און ברויזן — ווערט ביי אונז רוטינע און טראַ־דיציאָנאַל־מאָנאָטאָנע. דאָס וואָס דאַרף זיין ווי אַ לויפנדיק טייכל קאָכע־דיק און אימער פריש, ווערט פאַרשי־מעלט פון אויבן און זומפּיק פון אונ־טען.

אַט, למשל, אַ קאָמיטעט — דער טראַדיציאָנעלער ערן־נאָאַט. דער באַ־גאַניזירטער פראַק, די אייסנעדראַשע־נע פראָען וועגן אונזערע "אויסטאָאַ־צען", דער כמעט ריטואַלער באַנקעט מיט אַ צאָל נודניקעס וואָס קומען צום וואָרט, אַ קליינע אַרמיי פון בידטויס צעשראָקענע ציוניסטן, וועלכע שיצן זייערע אַטאַקירטע קעשענעס מיט דער הילף פון זייער שענערער העלפט, און לסוף — הבטחות שבעל־פה און גראָ־שענס שבכתב.

און אַזוי יאָר איין יאָר אויס, אַז אַ שינו.

און אַט אפילו אַן אַל־קאַנאַדער ציו־ניסטישע קאָנווענשאָן — טראַדיציאָ־נעל דעקאָרירט מיט אַ חשונ'ן ציו־ניסטישן קאַראָ־קאַפּ. באַגרוסט פון אַ פאַר איינגעבעטענע נעהרבענע גוייס, אַ לאַנגער פאַרמאָליטעט וואָס פאַר־נעמט דריי־פערטל פון דער נוצבאַרער צייט, אַ רייע באַשלוסן, איבערגעגי־צעוועטע פון פאַר־איאַרן, אָנגענומען פון די שוין פאַרמאַטערטע "דעלע־גאַטן" על רגל אחת, ווערן געליינט אין אַרכיוו, ווי אַ זאַך וואָס קיין לאַ־נישער ציוניסט נעמט עס נים ערנסט.

און אַזוי קאָנווענשאָן איין קאָנווענ־שאָן אויס.

און דאַריבער טראַגט אונזער ציו־ניסטישער וועזן אַזאַ כאַראַקטער פון אַ נודנער איינפאַכקייט, פון באַלעבאַ־טישער קליינשטעטלדיקייט, פון אַ פּויליקייט וואָס ברייטנט צו פאַרפיול־קייט, פון אַ באַוועגונג אַן באַוועגונג.

און בינו לבינו, צווישן די קאָנפע־רענצן ווערט אַ סך געפרעגט אויפן חשבון פון אַ־קשקשה־עורה, למאי עס רופט זיך אַזוי שוואַך אָפּ אויפן קול־קורא פון דער ציוניסטישער פירער־שאַפט, פאַרוואָס עפענען זיך אַזוי שווער די הערצער און הערן דער קע־שענעס פונם דורכשניטלאַכן ציוניס־טיש נשמה־מיטל איד, און מען וויל נים פאַרשטיין אַז אונז אין עפענען די שערי דיי־מעות (די בעלי טוערן) מוז מען האָבן נים פאַרשווערטע שלוס־לען נאָר פריש אָפּעוואַיקטע, די סקרי־פּענדע שלעפּער מוזן פון צייט צו צייט באַשמירט ווערן מיט בויס־אויל, אַ'מ'ס אַריינגעבראַכט ווערן עפּעס אַ ניי וואָרט, עפּעס אַפּפּרישנדיקס פאַר דער נשמה, וואָס זאָל אַרויס פונם גדר פון דער אויסגערעכענטער טאַג־טעג־לאַכקייט, וואָס זאָל וועקן אַנשטאַט אייגצושלעפּערן.

און זאָל קאַנאַדע, וואָס האָט שוין אַמאָל ביי דער ווייניפּענער קאָנווענ־שאָן יאָ געזאָגט עפּעס אַ ניי נאָמען, און האָט נעמאַכט אַ לוי־בנווירקונג פרעצעדענט קויפּנדיק דעם עפּק חש־רון פאַרן נאַציאָנאַל פאָנד, זאָל זי אויף דאָס מאָל נעבן אַ נייעס שטוים דעם נאָנצן קאָנווענשאָן אַפּאַראַט, אים אַרויסלוזן פון זיין כינעזיש־צערעמאָ־ניאַלער שטימונג, פון אויסחערן, מתוך הנאת אדער מתוך דרעמל, וואָס איז אין תוך אַלץ דאָס זעלביקע, פאַרבי־רייבע רעפעראַטן און לאַנגווייליקע באַריכטן, זאָל דאָס נעמען אַ סוף צום אומנוצלאַכן קולט פון צירלאַך מאַנ־לאַך און שיוריידיק, און זאָל אַט דער צוזאַמענפאַר פאַרוואַנדלט ווערן אין אַ בית־הויצר, אין אַ שאַפונגס אָפּאַ־ראַט, וואו אויף די חובות פון די ביז־איצטיקע האַלב שלעפּערדיקע ליי־טונג זאָל געשאַפן ווערן אַזוינע, וואָס זאָל האָבן בכוח אַ שטוב צו טאָן דעם ציוניסטישן ראַב, וואָס זאָל אַנהויבן וויינינקער סקריפּען און טולעלן און כער זיך דריינען.

און די אַרבעט מוז געטאָן ווערן אויף צוויי ריכטונגען, אויפן פינאַנ־ציעלן־אָרגאַניזאַציאָנעלן ווי אויך אויפן קולטורעלן און פאָלקסטימלאַכן געביט.

קודם כל מוז איבערגעאַנדערשט ווערן דער געלט לאַפּלונגס אפּאַראַט. דאָס איז איינגעלאַדן אַ שווערע אַר־בעט, ווייל ליידער עקזיסטירט דוקא יאָ אַ מין מאַשינערעי, וועלכע מוז צעבראָכן ווערן און אָפּגעראַמט ווע־רען פון ווע.

דער עקזיסטירנדער ציוניסטישער זאַמלונגס אפּאַראַט האָט אין זיך פיר גרונט־פעלער:

1. ער איז באַשאַפן אין אַ צו האַ־מעטנעס־גרויס פאַרמאַט, ווי ער וואָלט געדאַרפט זאַמלען אַ צענטראַליקער מיליאָנעז, און איז פאַלגלאַך צו טייר, ער פאַר די רעזולטאַטן וואָס ער גיט.

2. ער דערגרייכט בכוח אַ קליינע טייל פון דעם עולם וואָס וואָלט קאָ־נען אדער אפילו וועלן נעבן.

3. ער איז צו טויט און מעכאַ־ניש און טראָגט דעם כאַראַקטער פון אַ מעלקמאַשינקע, וואָס דאַרף נים טראַכטן מכח עפּעס נאַראַהאַפטע שפּיי־זען וואָס מ'וואָלט געדאַרפט אַנ־

*) באַמערקונג פון רעדאַקציע:
נים מיט אַלץ וואָס ה' קאַנאַקער שרייבט זיינען מיר איינשטימיק. מיר דרוקן אָבער זיין אַרטיקל אַזוי ווי ער איז, ווייל דאָ ווערט ערנסט פאַראַנ־דעלט אַ וויכטיקע צייט פראַגע — און מיר האָפן אַז אַנדערע פאַראינטערע־סירטע וועלן אויסדרוקן זייער מיינונג. די קאַנאַדער ציוניסטישע קאָנווענשאָן וועט פאַרקומען אין מאָנטרעאָל דעם 24טן יאַנואַר. עס ווערט דערוואַרטעט אַז די קאָנווענשאָן וועט דאָס מאָל מו־זען מאַכן זייער וויכטיקע ענדערונגען אין דער אָרגאַניזאַציע.

ווּאָס טעטיקע כלל טוער זאָגן וועגן דער 21 יאָריקער טעטיקייט פון "דאָס אידישע וואָרט"

די דינסטן פון "דאָס אידישע וואָרט" אין איר בייטראָג צו דער אַנטוויקלונג פונם אידישן באַוואוסטזיין פאַר די לעצטע איין־און־צוואַנציק יאָר.

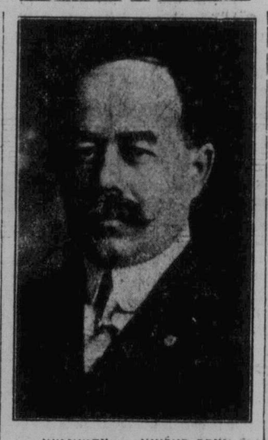

יעקב באַלצאַן — עדמאָנטאָן

דאָס אידישע וואָרט: —
חשונ'ער רעדאַקטאָר.

איך האָב באַמערקט, אַז די פאַר־וואָלטונג פון "דאָס אידישע וואָרט", קלייבט זיך צו אַ גרויסן סיקולוישאַן קאַמפּיין אין נים אויף, מיט אַ פרוי־ער האָנט, זייער שיינע און ווערטפולע פריזן.

איך האָב פאַרטראַכט, צו דאַרף נאָר אַ אידישע צייטונג ווי "דאָס אידישע וואָרט" אָנקומען צו אַזאַ סיקולוישאַן קאַמפּיין וועגן עס דאָכט זיך מיר אַז קיין איין אידישע פאַמיליע טאָר נים אויספעלן צו קריגן יעדן טאָג "דאָס אידישע וואָרט", וואָס איז אַזוי נוי־טיק און וויכטיק.

און ווייל עס איז יעצט, לויט מיין חשבון, עפּעס אַיבער אַ יאָר צעגלייכ־יאָר זיין די צייטונג עקזיסטירט, וויל איך צו דער גלעגענהייט, עפּעס שרייבן וועגן די צייטונג, וואָס מיר האָבן דורכגעלעבט מיט "דאָס אי. וואָרט" פאַר דער צייט.

איך שרייב דאָך אַלעמאָל פאַר "דאָס אידישע וואָרט" שוין צוויי צענדליק יאָר; וועגן די צייטונג אין נאָך געווען אין די וויקעלאַך, וועגן מיר זיינען אַזוי נערן געווען צו זעען אַ אידיש וואָרט געדרוקט, פון אונזערע, דאָס נאָר קליי־נינקע ישובים'לאַך. און מיר אַלע האָבן מיט אַלע כחות געהאָלפן און געוואָלט זעען די צייטונג, וואָס האָט נאָר וואָס קוים אָנגעהויבן דערשיינען מיטן נאָ־מען "דער קענערער איד", און בפרט נאָך יעצט, וועגן מיר האָבן זיך דער־וואָרט און דערלעבט צו זעען אונזער אַלעמען באַליבטע "דאָס איד. וואָרט", אין אַזאַ מדרגה, אויף וועלכער מיר האָבן געהאַפט — פריזיס דאָס אונז זיי־ער.

דאָס ווייניפּענער "דאָס אידישע וואָרט" האָט אין דער צייט פון אירע עקזיסטענץ דורכגעמאַכט דאָס, וואָס יעדע אידישע אינסטיטוציע מאַכט דורך אין יעדער שטאָט און שטעטל. גע־ווייגלאַך הויבט זיך עס אַן אויף אַ קליינעם מאַסשטאַב, און פון באַגאַנגען אַפּס גרויסע שוועריקייטן אין פאַרשווי־דענע "אַכני גנף", וואָס די קעגנער לייגן אין וועג, נאָר צו אונזער שמחה האָט די דאָזיקע צייטונג, "דאָס אי־דישע וואָרט" איבערגעשפּרונגען אַלע שטערונגען, אַ דאַנק דער ענערגישער און איבערגעגעבענער אַרבעט פון אירע אַרויסגעבער און זייער סטעף. האָט זי דערגרייכט צו דער מדרגה צו וועלכער זי האָט געשטעדעט.

איך געדענק, וועגן מ'האָט געקאָנט קאָנאַדער אידישע ישובים? וועגן עס לייענען נאָר "דאָס אידישע וואָרט" איז איבערגעיינט, אין דער גוטער נוצלאַ־כער אַרבעט פון "דאָס אידישע וואָרט" פאַר אַלע מערב קאַנאַדער אידישע ישו־בים, פאַר די גרויסע אַזוי גוט ווי פאַר די קליינע.

און דאָס האָט אונז געהאָלפן זייער פיל צו פאַרבינדן אַלע אידישע שטעט און שטעטלאַך פון מערב קאַנאַדע, וועלכע זיינען אַזוי צעוואָרפן אין אַפּ־געריסן פון אַ צענטער. און "דאָס אי־דישע וואָרט" איז געוואָרן דער צענ־טער, דער פאַרעס, וואָס בינדט צונויף אַלע קליינע ישובים אין איין גרויסער משפּחה.

מיר האָבן זוכה געווען צו זעען ווי יעדער דערוואַרטעט שוין די צייטונג, "דאָס אידישע וואָרט" אַן וועלכער מען קאָן זיך שוין נים באַניין, און וועלכע איז געוואָרן די נייטוועדיקייט אין יעדער אידישער הויס. "דאָס אידישע וואָרט" האָט אויך געקראָגן דעם צו־טרוי פון יעדן, און מיר אַלע לעבן און זעען וואָס עס טוט זיך אין אונזערע שכנישע קהלות און דאָס ברייטנט זייער פיל נוצן פאַר יעדער קהלה וואָס לערנט פון דער אַנדערער נאָר צו טאָן גוטס.

און בפרט נאָך אַזאַ צייטונג ווי אונ־זער אַלעמענס באַליבטע. "דאָס אידי־שע וואָרט", וועלכע איז פריינטלאַך און אומפאַרטייאיש צו אַלעמען און שטייט אַלעמאָל אויף דער וואַך צו פאַרהיטן דעם אידישן כבוד און אויך מונטער צו העלפן יעדע קהלה מיט אַ גוט וואָרט און עצה אין אירע קהל'שע אינ־טערעסן.

און מיר וועלן אויף ווייטער האָפן, אַז "דאָס אידישע וואָרט" וועט פאַר־טער און ווען מיר וועלן אין אַ פיר־יאָר אַרום פּראָווען דעם פינף־און־צוואַנציקסטן יובילײ פון "דאָס אידישע וואָרט" וועט זי שוין גרייכן צו דער גאַנצער פולקאָמענהייט און זעלבסט־שטענדיקייט און וועט אויך גרייכן און נים אויספעלן קיין איין אידישע הייס אין מערב קאַנאַדע וואו זי אין אַזוי וויכטיק, און מיר וועלן זיך באַמת פריי־ען מיט "דאָס אידישע וואָרט" וואָס האָט געוואַקסן באַגלייך מיט אונזערע ישובים אין מערב קאַנאַדע.

איך וויינש פון גאַנצן האַרצן די אַרויסגעבער און דעם גאַנצן סטעף: לכו בכחכם זה, ועשו חיל!

אייער מיט דרך־ארץ,
יעקב באַלצאַן (בן־יהודה).

די אַנטדעקונג פון די בעדואַינישע רוצחים אין אַ"י

אין איינעם פון לעצטע נומערן פון דער אַרץ־ישראל'דיקער אַרבעטער צייטונג "דבר" דערציילט אַברהם שירא, פון פתח תקוה, דער אַנפירער פון דער גרופּע, וועלכע האָט אויסגע־פונען די פאַרשוואונדענע טויטע קער־פּערס פון די טראַגיש־דערמאָרדעטע, יונגע מענשן שטאָל און זהב, ווי אַזוי דאָס זוכן איז פאַרגעקומען.

כער ווי דריי חדשים האָב איך זיך פאַרנומען מיט דעם ענין, דורך דער צייט האָב איך זיך נעוואָרנדעט צו פאַר־שיידענע אַראַבישע פּאַליציי אַגענטן און האָב זיי צוגעזאָגט געלט סומעס פאַר ברייגנען עפּעס ידיעות. עטלאַכע אַראַבער האָב איך אונטערגעשריבן תנאי וועקסלען אויף פּטיקיים אין הנ־דערט פונט. מען האָט מיר אַנגעהויבן צושטעלן ידיעות, אָבער אַלע האָבן זיי זיך אַרויסגעוויזן פאַר ניט ריכטיקע.

בינו לבינו האָט מיך נעקאָסט קלע־נערע סומען געלט און דער איינגעבער קעשענע און נאָכהער — פון נעלדער, קאַלאַוו, א שמריהו לעווין וכדומה. דער שכל הישר אין מחייב אַז פון אויפלבע טייערע שטיינער, וואָס זיי־ען אַ יקר־המציאות, און ווען אַזאַ צוגעפינען פערציק וואָס קאָנען נעבן דורכשניטלאַך צו פופציק דאָלאַר יע־דער און וואָס עס ווערט צוזאַמענגע־קראָפּט כאַפּלאַפּ צוויי טויזנט דאָ־לאַר איידער אויפהאַלטן פון אַכט הונדערט פון זיי דורכשניטלאַך צו 5 איבעריקע ווערן איינגאַנצן פאַרגעלט־סיקט.

אַזאַ טאַקטיק פירן שוין כמילא אַן אויף די קליינינקע שפּרינג־פעדערלאַך, די לאַנדס־גרופּס אין יעדער פּראָווינץ, פאַר וועמען ס'לוינט צו וויינן מאַך סיכום רעזולטאַטן דורך מינימום אַנ־שטרענגונגען, און אויף זיי דערשיי־נען אַ לא צעזאַר און קומען צוריק מיטן לאַקאַנישן זיג־זאַג "וועני, וועדי, וויצי": געקומען, געכאַפּט, אַנט־לאָפן . . .

און טאָן קוקט זיך נים צו צו די פאַלקס מאַסן, נים בלויז ווייל מען זוכט זיי נים, ווייל די פירער זיינען ווייט פון פאַלקסטימלאַכקייט, און פון די הויכקייט פון די שיינע האַ־טעלן אין שוער זיך אַראָפּצולאָזן צו די נידעריקע פענסטערלאַך (כאַטש אויף דאָס שטערט נים ווייניק) נאָר אויף ווייל די פאַדערונג פון די גרוי־סע סומען מאַכט אומעגלאַך דעם נים וואַוילהאַבנדן זיי נאַכצופאָלגן.

דער שכל הישר אין מחייב אַז פון טויזנט פאַסיליעס אין לייטער אויס־צוגעפינען פערציק וואָס קאָנען נעבן דורכשניטלאַך צו פופציק דאָלאַר יע־דער און וואָס עס ווערט צוזאַמענגע־קראָפּט כאַפּלאַפּ צוויי טויזנט דאָ־לאַר איידער אויפהאַלטן פון אַכט הונדערט פון זיי דורכשניטלאַך צו 5 דאָלאַר, אַ זאַך וואָס אין מעגלאַך בלויז מיט גרויס אַנשטרענגונג, כאַטש די סומע וואָלט דאָ דערגרייכט פיר טויזנט דאָלאַר: ס'איז אָבער אַ שכל הישר פון דעם וואָס טראַכטן בלויז פאַר וועמען ס'לוינט צו וויינן מאַך סיכום רעזולטאַטן דורך מינימום אַנ־שטרענגונגען, און אויף זיי דערשיי־נען אַ לא צעזאַר און קומען צוריק מיטן לאַקאַנישן זיג־זאַג "וועני, וועדי, וויצי": געקומען, געכאַפּט, אַנט־לאָפן . . .

און טאָן קוקט זיך נים צו צו די פאַלקס מאַסן, נים בלויז ווייל מען זוכט זיי נים, ווייל די פירער זיינען ווייט פון פאַלקסטימלאַכקייט, און פון די הויכקייט פון די שיינע האַ־טעלן אין שוער זיך אַראָפּצולאָזן צו די נידעריקע פענסטערלאַך (כאַטש אויף דאָס שטערט נים ווייניק) נאָר אויף ווייל די פאַדערונג פון די גרוי־סע סומען מאַכט אומעגלאַך דעם נים וואַוילהאַבנדן זיי נאַכצופאָלגן.

דער פּאַליציסט ראַבינסאָן פונם ירושלימער אויספאַרשונגס אַמט, מיט אַ קורצן באַפעל פון קאַמיסאַר ספּיי־ר: "זאָלסט זיך נים פירער וויינן פאַר מיר, אויידער דו וועסט האָבן אויפ־געקלערט די נאַנצע זאַך. יעדן דינסטאָג דאַרפסטו אָפּגעבן אַ באַריכט וועגן דעם אָפּגעטענענעם". ראַבינסאָן האָט באַקור מען אַ באַפעל מיטצואַרבעטן מיט מיר. ראַבינסאָן האָט טאַקע געאַרבעט נע־טריי, ער איז דערנאָנגען אַ סך זאַכן, כאַטש די עצם־אַנטדעקונג האָט ער נים נעמאַכט.

צוערשט האָב איך צוזאַמען מיט אים נאָכאַמאָל דורכגעמאַכט אַלע פריעריקע אַראַבישע דורכגעמאַכט אַלע פריעריקע אַראַבער אַנטדעקונגען אַן נאָכאַמאָל אַלע געשטעלט זייער ריכטקייט. מיר האָבן נאָכאַמאָל אויסגעפאַרשט דעם נאַנצן ירעיה וועגן אַ אַראַבער נים פון זיי דורכשניטלאַך צו 6 אַראַבער אין אַ באַוואוסטלאַן דורך מינימום אַנ־שטרענגונגען, און אויף זיי דערשיי־נען אַ לא צעזאַר און קומען צוריק מיטן לאַקאַנישן זיג־זאַג "וועני, וועדי, וויצי": געקומען, געכאַפּט, אַנט־לאָפן . . .

אין טאָן קוקט זיך נים צו צו די פאַלקס מאַסן, נים בלויז ווייל מען זוכט זיי נים, ווייל די פירער זיינען ווייט פון פאַלקסטימלאַכקייט, און פון די הויכקייט פון די שיינע האַ־טעלן אין שוער זיך אַראָפּצולאָזן צו די נידעריקע פענסטערלאַך (כאַטש אויף דאָס שטערט נים ווייניק) נאָר אויף ווייל די פאַדערונג פון די גרוי־סע סומען מאַכט אומעגלאַך דעם נים וואַוילהאַבנדן זיי נאַכצופאָלגן.

— מיט אייניקע וואָכן צוריק קומט צו מיר דער פּאַליציסט ראַבינסאָן פונם ירושלימער אויספאַרשונגס אַמט, מיט אַ קורצן באַפעל פון קאַמיסאַר ספּיי־ר: "זאָלסט זיך נים פירער וויינן פאַר מיר, אויידער דו וועסט האָבן אויפ־געקלערט די נאַנצע זאַך. יעדן דינסטאָג דאַרפסטו אָפּגעבן אַ באַריכט וועגן דעם אָפּגעטענענעם". ראַבינסאָן האָט באַקור מען אַ באַפעל מיטצואַרבעטן מיט מיר. ראַבינסאָן האָט טאַקע געאַרבעט נע־טריי, ער איז דערנאָנגען אַ סך זאַכן, כאַטש די עצם־אַנטדעקונג האָט ער נים נעמאַכט.

צוערשט האָב איך צוזאַמען מיט אים נאָכאַמאָל

גליק און ראַכע

פּענסאָליגענעלער ראָמאַן
פון א. א.

(פאָרזעצונג)

קאַפּיטל 56

דער אומבאַקאַנטער וואָלטערער

מיט שנעלע טריט האָבן די באַנדיטן פאַרלאָזן דאָס הויז פון האַסאַן פּאַשאַ.

די דיענער אין די קאָרידאָרן האָבן באַמערקט דאָס אין זאַל אין שטוואָס אויסערגעוויינלאַכעס געשעען. אָבער די האָבן נים געוואָגט אויפצוהאַלטן די דיענער פון דעם נוכשין פּרינץ, וועלכע זיין שוואַרצע האָרייז האָט באַגלייט אַן אַזוי אַרום אין אַמאָנאַסיאָס מיט זיינע לייט אומגעשטערט דורכגעגאַנגען די קאָרידאָרן.

באַלד דאַנן זיי זיך געטראָגן דורכפאַרק און ענדלאַך זיינען זיי אַרויף אויף א וועג.

— קומט מיט מיר אין דעם נעקסטען צימער דאָרף, — האָט דער קאַפּיטאַן געזאָגט צו די באַנדיטן האָבן שטיל אָנגעמען לויפן.

אַטאַנאַסיאָס האָט פינסטער געקוקט צו אַבראַן ?

— עס איז געווען א פינסטערער מאָמענט מער מיר, — האָט ער גענומרלט ווי אין א חלום פאַרזונקען.

— נאָר איין שטראַל פון ליכט האָט עס פאַר מיר געהאַט, איך האָב דער שיינער מידיא אין דעם אָרימען אפּיצער געמאַכט גליקלאַך.

— האַסאַן פּאַשאַ קאָן מער זיין וואָרט נים צוריקציען, ער האָט עפּנטלאַך פאַרשפּראָכן זיין טאָכטערס האַנט צום יונגן אפיצער.

— זיי וועלן ביידע זיין גליקלאַך, דער יונגער מאַן וועט באַלד די ליב־לאַכע מיידיא אריינפירן אין זיין הויז אַלס זיין פרוי.

א שטערקלאַכער זיפץ האָט אַרויסגעפלאָצט פון דער בוסט און ער האָט מיט וויטאָג געקוקט אין דער לאָכט.

ער איז אַזוי געווען פאַרזונקען אין זיינע געדאַנקען, דאָס ער האָט נים באַמערקט אז קורלי, זיין איצטיקער לייטענאַנט געפינט זיך שוין א חיב־שע צייט לעבן אים.

— קאַפּיטאַן, מיר זיינען שוין לענג דאָרף, — האָט קורלי אָנגעפאַנגען.

— ווער האָט דאָס געלט מיט באַנקנאָטן ? נים עס אַחעד, איך וויל האַלטן מיין פאַרשפּרעכן. וואָס איך האָב געגעבן, איך וויל העלפן די אומגליקלאַכע און די הונגעריקע, — האָט דער קאַפּיטאַן פאַרשטיקט געדערט.

זיין פלאַמענדער בליק האָט שאַרף און פאַרשנדן אַרומגעשוועבט איבער די באַנדיטן, וועלכע האָבן זיך אַרומגעקליבן אַרום זייער פירער מיט אַרומעטיקע פּנים ער.

שטריינג און פינסטער האָט דער קאַפּיטאַן געקוקט אויף זיי.

— אייך פאַרדריסט וואָס איך וויל אייער איינגעצעטיל ? — האָט ער אָנגעפאַנגען מיט א ביטערן טאָן.

— האָט קיין מורא נים, אייער טייל וועט איר באַקומען, צו די אַרי־מע און הונגעריקע וועל איך נאָר געבן חלק.

די פּנים ער פון די באַנדיטן האָבן געשטראַלט, עס האָט זיי ווייניק גע־קימערט וואָס דער קאַפּיטאַן וועט טאָן מיט זיין העלפט, ווען פון זייער טייל זאָל נאָר נים אַראָפּגענומען ווע־רען.

יעדער געפיל איז אין די דאָזיקע מענשן אָפּגעשטאָרבן.

— בלייבט דאָ — האָט אַטאַנאַסי־אָס קורץ באַפוילן, ווארט אויף דעם דאָזיקן פאַלק ביז איך וועל זיך צוריק־קערן, באַהאַלט זיך אונטער די קוסטן, איך וועל דאָ לאַנג נים זאַגען.

די באַנדיטן האָבן געפאָלגט און דער קאַפּיטאַן האָט שנעל גענומען גיין צום דאָרף.

ער האָט אָנגעקלאַפּט אין טיר און ער האָט געדר־ערט א שטימל צייט ביז מען האָט אים געעפנט די טיר.

— ביזטו עס מיין מאַן ? — האָט געפרעגט אַן אַלטע פרוי.

ווען זי האָט באַמערקט דאָס שוואַר־צע געוויכט פון דעם אין דרויסן שטיי־ענדיק, האָט זי א שטילן געשריי אַרויסגעלאָזט.

— שרעק זיך נים גוטע פרוי, איך ברייג אייך היילף פאַר די אומגליק־לאַכע און הונגעריקע פון דאָרף. — האָט דער פרעמדער געזאָגט.

— ביטע, לאָזט מיך אַריין, איך שווער אייך ביי גאָט דאָס איך וועל אייך קיין שלעכטס נים טאָן.

זיין זאַנפטע שטימע האָט דער פרוי באַרואיקט און זי האָט אים אַריינגעלאָזן אין הויז.

ווען ער האָט דערקלערט דער פרוי צוליב וואָס ער איז געקומען אַהער האָט זי מיט אָפענע און פאַרוואונ־דערטע אויגן געקוקט אויף אים.

— ווער, האָט אייך געשיקט צו העלפן די הונגעריקע ? — האָט זי געשאַמלט.

ער האָט אויעקגעלייגט אויפן טיש א חיבשע סומע גאָלדשטיקער. קויפט דערפאַר לעבנסמיטלען און פאַרטיילט עס צווישן די אומגליקלאַכע.

ער האָט געוואָלט אַרויסגיין אָבער פּלוצלונג האָט מען אָנגעקלאַפּט אין טיר, די פרוי איז אַרויסגעלאָפן און זי איז באַלד אַריין צוריק צוזאַמען מיט איר מאַן.

קאַפּיטל 57

א גוטער פאַנג

זעט, דאָס איז אַטאַנאַסיאָס, דער פירסט פון דער בערג, — האָבן די סאָלדאַטן געמורמלט איינע צו די אַנדערע, אַנצייגנדיק אויף אַפּאַסקאָן.

— דאָס איז זיכער אַטאַנאַסיאָס, אין נים אַן אַנדערע, — האָט דער הויפּטמאַן געזאָגט צו זיין לייטענאַנט, — זיין שווייגן אַיבערצייגט עס, אין זיין פּנים שטימט מיט דער בילד וואָס מיר האָבן געזען אין די צייטונגען, — נאָטירלאַך מען מאַכט מער אידע־אַליקטשער, אויף דער בילד קוקט ער אויס פיל שענער אַלס ער איז ווירקלאַך.

דאָס דו האָסט דאָס געלט געפונען, ביי דיר אין הויז און אז איר ווייסט אַליין ווי אַזוי דאָס קומט צו אייך.

— לעב וואוויל, איך מוז גיין אין דעם נעקסטן דאָרף.

און איידער דער מאַן האָט זיך אַרומגעקוקט אין שוין דער פרעמדער פאַרשוואונדן געווארן.

שנעל אין דער פירסט פון די בערג געלאָפן דורך דער נאַכט און ענדלאַך האָט ער דערגרייכט דעם צווייטן דאָרף ער האָט דאָ געוואוסט יעדעס הויז. ער איז צוגעגאַנגען צו איינער פון די שענסטע געביידעס. ער האָט אָנגע־קלאַפּט אין טיר און עס האָט געדר־ערט א שטימל צייט ביז מען האָט אים געעפנט די טיר.

— ביזטו עס מיין מאַן ? — האָט געפרעגט אַן אַלטע פרוי.

ווען זי האָט באַמערקט דאָס שוואַר־צע געוויכט פון דעם אין דרויסן שטיי־ענדיק, האָט זי א שטילן געשריי אַרויסגעלאָזט.

— שרעק זיך נים גוטע פרוי, איך ברייג אייך היילף פאַר די אומגליק־לאַכע און הונגעריקע פון דאָרף. — האָט דער פרעמדער געזאָגט.

— ביטע, לאָזט מיך אַריין, איך שווער אייך ביי גאָט דאָס איך וועל אייך קיין שלעכטס נים טאָן.

זיין זאַנפטע שטימע האָט דער פרוי באַרואיקט און זי האָט אים אַריינגעלאָזן אין הויז.

ווען ער האָט דערקלערט דער פרוי צוליב וואָס ער איז געקומען אַהער האָט זי מיט אָפענע און פאַרוואונ־דערטע אויגן געקוקט אויף אים.

— ווער, האָט אייך געשיקט צו העלפן די הונגעריקע ? — האָט זי געשאַמלט.

ער האָט אויעקגעלייגט אויפן טיש א חיבשע סומע גאָלדשטיקער. קויפט דערפאַר לעבנסמיטלען און פאַרטיילט עס צווישן די אומגליקלאַכע.

ער האָט געוואָלט אַרויסגיין אָבער פּלוצלונג האָט מען אָנגעקלאַפּט אין טיר, די פרוי איז אַרויסגעלאָפן און זי איז באַלד אַריין צוריק צוזאַמען מיט איר מאַן.

קאַפּיטל 57

א גוטער פאַנג

זעט, דאָס איז אַטאַנאַסיאָס, דער פירסט פון דער בערג, — האָבן די סאָלדאַטן געמורמלט איינע צו די אַנדערע, אַנצייגנדיק אויף אַפּאַסקאָן.

— דאָס איז זיכער אַטאַנאַסיאָס, אין נים אַן אַנדערע, — האָט דער הויפּטמאַן געזאָגט צו זיין לייטענאַנט, — זיין שווייגן אַיבערצייגט עס, אין זיין פּנים שטימט מיט דער בילד וואָס מיר האָבן געזען אין די צייטונגען, — נאָטירלאַך מען מאַכט מער אידע־אַליקטשער, אויף דער בילד קוקט ער אויס פיל שענער אַלס ער איז ווירקלאַך.

— הער הויפּטמאַן, זעט יענעם גע־פאַנגענעם, ווי עלנט ער מאַכט זיך. איז ער ווירקלאַך פאַריקט ? האָט ער זיך איינגערעדט, דאָס ער איז מאַחאַ־מעד בעי ?

דער הויפּטמאַן האָט זיך געלאָכט און ער איז צוגעגאַנגען צו דעם שווא־כען געפאַנגענעם.

מאַחאַמעד בעי האָט זיך האַלב אויפגעהויבן. ער האָט פאַרגעשטעלט א שרעקלאַכעס בילד און ער האָט אויס געקוקט לעפערלאַך אין דעם באַנדיטן אַנצוזען.

— ווער זייט איר ט — האָט דער הויפּטמאַן געפרעגט שפּאַטיש.

— איך בין מאַחאַמעד בעי, — האָט דער ענטפער געלייטעט, — אַטאַ־נאַסיאָס איז מיך און מיינע לייטע אויבערפאַלן ווען איך בין געפאָרן אַהיים, ער האָט אונז אַוועקגעשלעפּט צו זיך אין לאַגער און ער האָט אונז פריינגעלאָזן עלשט דאָ, ווען ער האָט פאַר אונז באַקומען א הויכע סומע אויסלייען געלט. ער האָט אונז אויך געצוואונגען אַנצוטאָן קליידער פון באַנדיטן, ווייסט־דיק אין וואָס פאַר א אומגליק מיר וועלן דורך דעם אריינ־פאַלן.

— און ווער איז אייער באַגלייטער?

— האָט ער געפרעגט אַנצייגנדיק אויף אַפּאַסקאָן.

— דאָס איז פאַסקאָ, ער וואוינט אין דאָרף ד, און ער האָט מיר א שטיק וועג באַגלייט.

— דאָס איז א שווינדלער, — האָט זיך דער הויפּטמאַן געוועגדעט צו זיין לייטענאַנט, — ער וויל באַפרייען זיך אין אַן אַנדערן נאָר אַדרעאַנאַפּאָל.

דאָס יונגע מיידל האָט מיט אי־ן בערראַשונג באַטראַכט די געגנט דורך וועלכער זיי זיינען געפאָרן און ווען זי פלעגט זיך אַנשפּאַרן אויף איר מי־טער, דאַן האָט דאָס בילד פונם פידל קעניג געשוועבט פאַר אירע אויגן.

נאָך איידער זיי האָבן דערגרייכט אַדרעאַנאַפּאָל, איז א באַמאַטשן פון דער אַיזנבאַן אַריינגעקומען צו זיי און ער האָט דערציילט, דאָס אַטאַנאַ־סיאָס איז געגומען, געוואָרן געפאַנגען. מיט א שטרעלאַכן געשריי איז די פירסטן אויפגעשפּרונגען.

— קאָנט איר מיר פּייליכט זאָגן, וואו מען האָט אים געפאַנגען און וואו מען וועט אים ברייגען ? — האָט זי געשטאַמלט און אַריינגעליינט א גאָלד־שטיק אין האַנט.

— אויף דער נעקסטער סטאַנציע וועל איך עס דערפאַרן און וועל אייך דאָ באַריכט וועגן דעם, — האָט דער באַמאַטער פאַרזיכערט.

בלאַס און מיט א שווערן אָטעם האָט זיך די פירסטן אָנגעשפּאַרט אַן די פאַלסטער.

— מוטער, וואָס איז דיך ? — האָט די פּרינצעסן אויסגעריפן אומרואיק.

— פאַרדרייט־דיך וואָס מען האָט דאָ־ַזיקן, קאַפּיטאַן, טאַשא געפאַנגען ? די פירסטן האָט שטום געשאַקלט מיט דעם קאָפּ.

(פאָרזעצונג קומט)

א רוף פון אידישן לערער סעמינאַר צו דער אידישער עפענטלאַכקייט

דאָס אידישע וואָרט : —
חשוב'ער רעדאַקטאָר,

מיר קומען אויך צו באַדאַנקען פאַר גייסטיקן פאַרגעניגן וואָס איר האָט אונז פאַרשאַפן מיט די אידישע ראַדיאָ פּראָגראַמען מיט זייער רייכן מוזיקא־לישן אינהאַלט. לויט ווי מיר האָבן גע־שטרייגען אין צייטונג דאַרפן איר זיך אַנ־לעזען אין צייטונג דורכצופירן די פּראָגראַמען, עס איז אָבער כדאַי וויסנדיק זיופל פרייד אַיר אַלערד אידישע פּראָגראַמען ברייגען צו די פאַרוואַרפענע אידישע ישובים. דאַרום שעצן מיר זייער איי־ער אויסטאָן און מיר האָפן אז אַלע אידן פון די אַלענערע און גרעסערע ישובים אין מערב קאַנאַדע וועלן אויף אויס־דריקן זייער דאַנקבאַרשאַפט אַן אויפצולערנען זיך כאָטש לען א איי־דישע ציטונג. איך באַדאַנק אויף אַלע וואָס האָבן אַנטיילגענומען אין די פּראָגראַמען. עס איז א גרויס געווינס פאַרן קאַנאַדער אידנטום צו האָבן די פּראָגראַמען אַלע וואָכנטלעך.

מיט אַכטונג,
ב. לעוויי, ווינניפּעגאָסיס, מאַנ.

דאָס אידישע וואָרט : —
חשוב'ער רעדאַקטאָר,

איך באַגרים אויף פאַר אייער זייער וויכטיקער אונטערנעמונג — די אידי־שע ראַדיאָ שעה. איך דיינקט אז דאָס איז די פיינסטע אונטערנעמונג פון א אידישער ציטונג ; צו פאַרשפּרייטן דאָס אידישע וואָרט, די אידישע קול־טור, דאָס אידישע געזאַנג, אין דער ציט ווען אונזער יונגע מיט צוביס־לאַך אויעף פון אונז, איך אפעלירן צו יערן ערנסט דיינקנדיק אויבן פון גאַנץ אַמאַדע, זיך אַנצושליסן אין דער גרוי־סער פאַמיליען קייס פון לעזער און העלפן פינאַנציעל און מאָראַליש דורכ־פירן די וויכטיקע אַרבעט מיט גרויס דערפאָלג. עס איז שוין געקומען די צייט צו וויזן אונזערע פאַרבלאַנדזשע־טע קינדער, אז מיר אידן, זיינען א גרויס פאָלק מיט א רייכער ליטעראַטור מיט וועלכער מיר קאָנען שטאָלצירן. עס איז אויף דיינענסטגעזעט אז אונ־זאַלט אַראַנזשירן גוטע דערנער וועלכע זאָלן ריידן צו דער יוגנט און זיי פאַר־אינטערעסירן איך בין זיכער אז יעדער איינער נעמט אויף אייער אינטערנע־מונג מיט גרויס באַגייסטערונג. איך האָב א קליין איינגעלע, 6 יאָר אַלט, דערמאָנט ער מיר אַלעמאָל : פאַפּאַ, פאַרגעס נים דעם אידישן קאַנצערט, אַז דאָס איז אַ קורץ בייט מיר דער פרישל פאַר דערציען קינדער אין אַזאַ אידישן נאַמען אַל אַלס זוקין, וועלכער האָט מיט זיינע דעקלאַמאַציעס פיל מעגשן געגירט בין טערען. איך בין זיכער אז יעדער פון מערב קאַנאַדע וועט ווערן א לעזער פון אייער ציטונג און אויף העלפן אין אייער נאַבעלער אַרבעט.

מיט אַכטונג,
ג. שאַפּירא, עטערסאָ, מאַנ.

דאָס אידישע וואָרט : —
חשוב'ער רעדאַקטאָר,

דערלויבט מיר, אייך צו באַדאַנקען פאַרן גייסטיקן פאַרגעניגן וואָס האָט מיר פאַרשאַפן מיט אייערע אידישע ראַדיאָ פּראָגראַמען. די מוזיקאַלישע נומערן זיינען געווען אויסגעעייכט גוט. מיין האַרציקן דאַנק אויף צו מר. ה. י. ווייזלדער פאַר דער אויפגאַבע וואָס ער האָט אונטערגענומען.

מיט אַכטונג,
מיס מאַניא רוזען,
312 מאַנטאַבאַ עוו., ווינ.

דאָס אידישע וואָרט : —
חשוב'ער רעדאַקטאָר,

מיט פרייד באַגריסט מיר אייערע ראַדיאָ־פּראָגראַמען. דעם פאַרגעניגן וואָס מיר האָבן אַלע געגאַסן איז נים צו באַשרייבן. ביי אונז איז געווען א פולע שטוב מיט שבנים אַלעלע זיינען געקומען הערן דעם קאָנצערט. מיר ווי־שען אייך אַלע דערפאָלג אין די קו־מענדיקע ווינטערס. מר. ווייזלדערס ער־שטע רעדע אין אידיש איז פאַר אונז געווען אַן אמת'ער "סודפריי". פיל פון אונז האָבן נים געגלויבט, אַז מר. ווייזלדער זאָל האָבן אַזאַ פיינע אידישע אויסשפּראַך.

מיט אַכטונג,
מר. און מרס. ל. פאַמין
און פאַמיליע, 395 יוניאָן.

דאָס אידישע וואָרט : —
חשוב'ער רעדאַקטאָר,

דערלויבט מיר, אייך צו באַדאַנקען פאַרן גייסטיקן פאַרגעניגן וואָס האָט מיר אייערע אידישע ראַדיאָ פּראָגראַמען מיט די אידישע ראַדיאָ פּראָגראַמען מיט זייער רייכן מוזיקא־לישן אינהאַלט. לויט ווי מיר האָבן גע־שטרייגען אין צייטונג דאַרפן איר זיך אַנ־לעזען אין צייטונג דורכצופירן די פּראָגראַמען, עס איז אָבער כדאַי וויסנדיק זיופל פרייד אַיר אַלערד אידישע פּראָגראַמען ברייגען צו די פאַרוואַרפענע אידישע ישובים. דאַרום שעצן מיר זייער אייער אויסטאָן און מיר האָפן אז אַלע אידן פון די אַלענערע און גרעסערע ישובים אין מערב קאַנאַדע וועלן אויף אויס־דריקן זייער דאַנקבאַרשאַפט אַן אויפצולערנען זיך כאָטש לען א איי־דישע ציטונג. איך באַדאַנק אויף אַלע וואָס האָבן אַנטיילגענומען אין די פּראָגראַמען. עס איז א גרויס געווינס פאַרן קאַנאַדער אידנטום צו האָבן די פּראָגראַמען אַלע וואָכנטלעך.

מיט אַכטונג,
ב. לעוויי, ווינניפּעגאָסיס, מאַנ.

דאָס אידישע וואָרט : —
חשוב'ער רעדאַקטאָר,

איך באַגרים אויף פאַר אייער זייער וויכטיקער אונטערנעמונג — די אידי־שע ראַדיאָ שעה. איך דיינקט אז דאָס איז די פיינסטע אונטערנעמונג פון א אידישער ציטונג ; צו פאַרשפּרייטן דאָס אידישע וואָרט, די אידישע קול־טור, דאָס אידישע געזאַנג, אין דער ציט ווען אונזער יונגע מיט צוביס־לאַך אויעף פון אונז, איך אפעלירן צו יערן ערנסט דיינקנדיק אויבן פון גאַנץ אַמאַדע, זיך אַנצושליסן אין דער גרוי־סער פאַמיליען קייס פון לעזער און העלפן פינאַנציעל און מאָראַליש דורכ־פירן די וויכטיקע אַרבעט מיט גרויס דערפאָלג. עס איז שוין געקומען די צייט צו וויזן אונזערע פאַרבלאַנדזשע־טע קינדער, אז מיר אידן, זיינען א גרויס פאָלק מיט א רייכער ליטעראַטור מיט וועלכער מיר קאָנען שטאָלצירן. עס איז אויף דיינענסטגעזעט אז אונ־זאַלט אַראַנזשירן גוטע דערנער וועלכע זאָלן ריידן צו דער יוגנט און זיי פאַר־אינטערעסירן איך בין זיכער אַז יעדער איינער נעמט אויף אייער אינטערנע־מונג מיט גרויס באַגייסטערונג. איך האָב א קליין איינגעלע, 6 יאָר אַלט, דערמאָנט ער מיר שטאָלץ אויף : פאַפּאַ, פאַרגעס נים דעם אידישן קאַנצערט. אַז דאָס איז אַ קורץ בייט מיר דער פרישל פאַר דערציען קינדער אין אַזאַ אידישן נאַמען אַל אַלס זוקין, וועלכער האָט מיט זיינע דעקלאַמאַציעס פיל מעגשן געגירט בין טערען. איך בין זיכער אַז יעדער פון מערב קאַנאַדע וועט ווערן א לעזער פון אייער ציטונג און אויף העלפן אין אייער נאַבעלער אַרבעט.

מיט אַכטונג,
ג. שאַפּירא, עטערסאָ, מאַנ.

פריוו פון לעזער ווענן דער ראַדיאָ פּראָגראַם פון "דאָס אידישע וואָרט"

דאָס אידישע וואָרט : —
חשוב'ער רעדאַקטאָר,

א האַרצלאַכן דאַנק אויף פאַרן פאַר־גענינגן וואָס איר האָט אונז פאַרשאַפן מיט אייערע ראַדיאָ פּראָגראַמען דורך דער סי. קיי. וויי. עס קומט אייך גע־ווים פיל קרעדיט פאַר אייער אויפטו, חוץ דעם וואָס מיר, קאָנטרי אידן, האָבן יעצט א־געלעגענהייט צו הערן א אי־דיש וואָרט אין אַנדיש, וועלכע אייער ראַדיאָ שטאַנציע אויף אַריינגעבן א אידישן פונק אין די הערצער פון אונזערע קינדער וועלכע זיינען שטענ־דיק זשערנע אין א אידיש וואָרט. זיי וועלן זיין מער שטאָלץ אויף זייער אי־דישן אין זיי וועלן זיך אונטערגעבן אויסצולערנען זיך כאָטש לען א אי־דישע ציטונג. איך באַדאַנק אויף אַלע וואָס האָבן אַנטיילגענומען אין די פּראָגראַמען. עס איז א גרויס געווינס פאַרן קאַנאַדער אידנטום צו האָבן די פּראָגראַמען אַלע וואָכנטלעך.

מיט אַכטונג,
ב. לעוויי, ווינניפּעגאָסיס, מאַנ.

דאָס אידישע וואָרט : —
חשוב'ער רעדאַקטאָר,

דערלויבט מיר, אייך צו באַדאַנקען פאַרן גייסטיקן פאַרגעניגן וואָס האָט מיר אייערע אידישע ראַדיאָ פּראָגראַמען מיט די אידישע ראַדיאָ פּראָגראַמען מיט זייער רייכן מוזיקא־לישן אינהאַלט. לויט ווי מיר האָבן גע־שטרייגען אין צייטונג דאַרפן איר זיך אַנ־לעזען אין צייטונג דורכצופירן די פּראָגראַמען, עס איז אָבער כדאַי וויסנדיק זיופל פרייד אַיר אַלערד אידישע פּראָגראַמען ברייגען צו די פאַרוואַרפענע אידישע ישובים. דאַרום שעצן מיר זייער אייער אויסטאָן און מיר האָפן אז אַלע אידן פון די אַלענערע און גרעסערע ישובים אין מערב קאַנאַדע וועלן אויף אויס־דריקן זייער דאַנקבאַרשאַפט אַן אויפצולערנען זיך כאָטש לען א אי־דישע ציטונג. איך באַדאַנק אויף אַלע וואָס האָבן אַנטיילגענומען אין די פּראָגראַמען. עס איז א גרויס געווינס פאַרן קאַנאַדער אידנטום צו האָבן די פּראָגראַמען אַלע וואָכנטלעך.

מיט אַכטונג,
מר. און מרס. ל. פאַמין
און פאַמיליע, 395 יוניאָן.

וויסט איר

אַז פאַר 2 סענט טאָג

קריגט איר די לעצטע טעלעגראַפי־שע נייעס און פּוביליציסטישע אר־טיקלען וועגן דעם אידישן לעבן אין שאַפן פון דער גאַנצער וועלט, אין דער איינציקער אידישער טעגלא־כער ציטונג "דאָס אידישע וואָרט" אין דערצו נאָך האָט איר די געלע־גענהייט צו געוויגען איינעם פון די ווערטפולע פריזן פון אונזער גרויסן סירקולירישאַן קאַמפּיין, וועלכע שליסן איין די סומע פון

$1500

די דאָזיקע פריזן — אין קעש און אין ווערטפולע פּרעמיעס וועלן אוועק־געגעבן ווערן פריי צו די טאָגליכע געוווינער.

פאָלגט נאָך אונזערע וויטערדיקע אַנאָנסן אָדער טעלעפאָנירט גלייך אָדער ווענדעט זיך שריפטלאַך צו

ISRAELITE DAILY PRESS
165 Selkirk Ave. :: Phone 52 213

זעט אין הערט די
וועסטינגהאַוז קאָלומייר ראַדיאָ
אין
Hudson's Bay Company.
INCORPORATED 2ND MAY 1670.

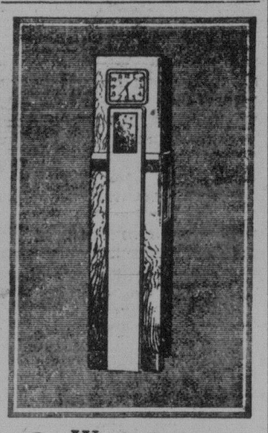

Westinghouse "8" Columaire
האַלראָיד פאָול
אייער פאַטראָניזירונג
אָף וויייאַלן און אַרקעסטראַל סאַסייטי, וואַנקאָווער, לויבט זייער שטאַרק די קאָלומייר "8" ראַדיאָ.
"נעמענדיק אין אַנבאַטראַכט קוואַליטעט פון טאָן, דערמאָנט מיר דער וועסטינגהאַוז "קאָלו־מייר" דעסוויגן סעט אויף סימ־פאָניש אָרקעסטערס וועלכע אויף האָב געהערט אין קאַנאַדאַ, ברוי־טעל און פראַנ."

איר קאָנט קויפן די קאָלומייר "8" ראַ־דיאָ מיט $10 קעש — באַלאַנס אויף לייכטע אויסצאָלונגען.

Genser & Sons Ltd
אייער אַלטער פאַנגראַנד אָדער ראַדיאָ אָנגענומען אַלס טייל אָפּצאָל.
טעלעפאָן 486 — 22 אָפן יעדן אָוונט
307 PORTAGE AVE., at Donald

פאַרוואַרנונג זיך מיט בילעטן !
פאַר
פרייטאָג, יאַנוואַר 15טן
פלעיהאַוז טעאַטער
"יקנה"ז
פון שלום עליכם
הויפּט פאַרקויף
אין פּיפּס בוק סטאָר
816 מיין סט., טעל 57 646
50ס., 75ס. און $1.00

Doctors' Directory דאָקטוירים
IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
53 578	51 250	דר. ס. דוש. בערמאַק, 834 מיין סטריט אָפּיס שטונדן פון 2—4 און 7—8 DR. J. C. BERMACK
53 181	53 181	דר. י. פּערלמאַן, 291 באַראוס, קאָר. טשאַרלס אָפיס שטונדן: 3—5 און 7—8 DR. I. PEARLMAN
22 549	52 173	דר. ס. ס. פּייקאָף, 308 מעקאַרטור בילדינג רעז. 372 סט. דזשאַנס עוועניו DR. S. S. PEIKOFF
26 580	55 936	דר. דזש. ל. ווייסמאַן, 909 באַיד בילדינג ספּעציאַליסט אין נערוו, פּענכער און מערידן DR. J. L. WISEMAN
		אויגן, אויערן, נאָז און האַלז
24 465	51 359	דר. ד. מ. דושענאָף, 830-2 סאַמערסעט בלאָק DR. D. M. GENOFF

Dentists Directory דענטיסטן
IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
53 720		דר. מ. כרענמאַן, סט. 1 סט. דזשאַנס בלק. 984 מיין DR. M. A. BREGMAN
55 323	52 749	דר. א. בלום, 598 סעלקירק עוועניו, סוויט 3 DR. A. BLOOM
54 107	51 519	דר. מ. וואַכנאָוו, 402 סעלקירק עוועניו DR. M. WACHNOW
56 056		דר. ס. טשורטשיל, סוויט 1 טריק בלאָק, 972 מיין סט. DR. S. H. CHURCHILL

היימאַן און העסטרין
באַריסטערס, סאָליסיטאָרס און א. וו.
216 — מעקאַינטייר בלאָק — 216
טעלעפאָן 21 627
מר. העסטרינס וואוינונג:
306 סט. דזשאַנס עוו., טעל. 133 53

שנעבין, מאָראָזניק און ראָבלין
Shinbane, Morosnick & Roblin
Barristers, Solicitors and Notaries
באַריסטערס, סאָליסיטאָרס, נאָטאַריוס
207-8 Confederation Life Bldg.
457 Main St. Opposite City Hall
טעלעפאָן 6—21 345

טשערניאַק, קאַפּשטיין און ספּיוואַק
Barristers, Solicitors, Etc.
460 מיין סטריט
טעלעפאָן 24 591 און 24 666

קאַנטאָר און דאָרפמאַן
אדוואָקאַטן און נאָטאַרי
CANTOR & DORFMAN
206 קורי בלדג. 233 פּאָרטעדזש עוועניו
טעל. 225—89 937 29
רעזידענס:
103 בענערמאַן עוועניו. טעל. 353 51

ה. שולמאַן
אדוואָקאַט און נאָטאַרי
געלט צו לייען אויף ½% פּראָצענט
Schulman & Nitikman
213 קאַנפעדעריישאַן לייף בילדינג
457 מיין סט., אַנטקעגן סיטי האַל
טעלעפאָן 462 88

ש. מילער
באַריסטער, סאָליסיטאָר א. א. וו.
S. MILLER, B.A., LL.B.
505 Paris Bldg., Portage and Garry
Phone 22 203
מר. מילערס וואוינונג:
152 ראָראוס עוועניו. טעלעפאָן 51 652

די פאַרבאַטענע ליבע

אַ חעכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון אידישן פאַמיליען לעבן אין אַמעריקע

פון א. ר.

(פאָרזעצונג)

— איך מיין נאָך פראָסט: עס לוינט ניט זיך נעמען צום הארצן צו ליב אזא אייגענע ווי סיידי...

— וועקסלער! — האָט זיך דיינו אויפגעשטעלט.

— וואָס איז? — האָט זיך וועקסלער ניט דערשראָקן פאַר אים — דו ווייסט ניט ווער זי איז? זי ווייסט ניט וואָס עס איז אזוינס ליבע... דו ביסט טאַקע אז זי האָט דיך ליב געהאַט?

דיינו האָט אויסגעשטעלט גרויסע אויגן:

— וואָס רעדסטו? נעווייס...

וועקסלער האָט זיך צעלאַכט:

— זיי נאַאיוו, דו ביזט. פריינט מיינער! אזא מיידל ווי סיידי ווייסט ניט פון קיין נאַאיווער ליבע... זי איז פון נאָר אַן אנדער פאַרט... האָסטו געזען א פשוט ארבעטס מיידל זאָל קאָנען טראָגן אזעלכע קלידער? זאָל האָבן אזעלכע בראַסלעטן? דו זאָלסט ניט נאַר... זי איז דורכגעטריבן. זי ווייס אזוי ווי דו טוט. אלץ איז ביי איר אויסגערעכנט... זי האָט געמיינט ניט קיין ליבע...

— וואָס דען האָט זי געמיינט?

— זי האָט געוואוסט, אז דו ביזט א רייכער.

— דאַרבער.

— האָט זי געוואָלט דיין געלט...

— פאַר וואָס זשע איז זי פלוצלינג אַוועק?

— ווייל איך בין געקומען...

— וועקסלער האָט דאָ געטאַכט אזא פנים, כיט אזא שמייכל, ווי ער וואָלט געוואוסט זייער ווייטקייט זאַכן:

— זי האָט פאַרשטאַנען, אז איר ביזט אַ פאַרשפּילט... זי האָט פאַרשטאַנען אז איך בין געקומען אהערצו ניט אומזיסט... אזן הער מיך אויס: דו ביזט אזוי נאַאיוו... דו פאַרשטייסט דאָך נאָרניט. פאַר וואָס דיינקסטו בין איך אהער גלייך געקומען? איך בין געקומען כדי צו האַטעווען אַ פריינט פון הער לעצטער סצענע. וואָס איז צווישן אונז פאַרגעקומען, איידער זי איז אהער געפאָרן?

דיינו איז געשטאַנען ווי צעמישט. ער האָט קיין נעקאָנט באַגרייפן וואָס זיין חבר רעדט צו אים.

— האָט זי דיר דערציילט פון דער סצענע?

— וואָס פאַר א סצענע?

— האָט זי דיר נאָרנישט ניט ערציילט?

— נאָרנישט.

— נו נעווייס... א נאַר וועט זי זיין? זי וועט דיר גיין דערציילן?

— אבער וואָס איז געווען?

וועקסלער האָט זיך געזעצט אויף דער באַנק, האָט געשמייכלט מיט זיין סאַרקאַסטיש שמייכעלע וואָס האָט געשריען א קול אזן זיך געזעצט: "ניין, ס'קען ניט זיין..."

אין וועקסלער האָט ווייטער דערציילט. האָט גערעדט מיט גלאַטיקע ריידעלאַך. דערציילט ווי ער האָט זיך געגנומען קרינען מיט איר, ווי ער האָט איר געזאָגט, אז עס איז ניט שיין אזוי אַפּצוגאַרן א מענטש...

— כ'האָב איר געזאָגט: מילא, וואָס דו ביזט ביזטו, אבער אזוי חזק מאַכן פון א מענטש, אזן מיין א פריינט — דאָס וועל איך ניט דערלאָזן.

אזן זי האָט זיך געהאַלטן ביי אירן: זי וועט פאַרן אהער... וועט כאַן וואָס איר וועט גלוסקן אזן טאַטער וועט עס גיין אויך מיטן טאַטן זיינעם וואָס קאָן זיך אַמאָל איינ'עקשנ'ען וועט זי נעמען וואָס זי וועט קאָנען...

דאָ האָט שוין דיינו ניט אויסגעהאַלטן. ער איז חבר דערט צו אים.

— האָט זי דיר דערציילט פון דער סצענע?

— וואָס פאַר א סצענע?

— האָט זי דיר נאָרנישט ניט ערציילט?

— נאָרנישט.

— נו נעווייס... א נאַר וועט זי זיין? זי וועט דיר גיין דערציילן?

— אבער וואָס איז געווען?

וועקסלער האָט זיך געזעצט אויף דער באַנק, האָט געשמייכלט מיט זיין סאַרקאַסטיש שמייכעלע וואָס האָט געשריען א קול אזן זיך געזעצט: "ניין, מאַכט פריינט דאָס כלום אין דיינו'ס אדערן.

— נעץ זיך.

דיינו האָט זיך געזעצט.

אזן וועקסלערס האָט געגומען אויס־באַלן ווי ער האָט איין כאַל אזן אַ אַוטס פאַרבראַכט מיט סיידיס ביי אַ אין צימער, האָט געגעבן אַנצוהערן אַז ער איז געווען מיט איר אינגאַנצן, אזן סיידי האָט שטאַרק געלאַכט. האָט געטרונקען אזן פאַרבראַכט, פּלוצלינג האָט זי אויסגערופן:

— א, איך האָב שיר פאַרגעסן, איך בין דאָך פאַר'ק'ט!

אזן וועקסלער האָט גלייך געקוקט דיינו'ן אין די אויגן, אריין אזן האָט אים דערציילט מיט אלע פרטים, ווי זי האָט אים געזאָגט אַ בריוו פון דיינו, ווי זי האָט דערביי געלאַכט פון דעם נאַאיווען דאַרפס־בחור. וואָס ער דער־קלערט זיך איר אין ליבע, אזן זיך געוויצט אויף זיין חשבון. דאָן האָט וועקסלער איר געפרעגט, וואָס זי דר־פעגט צו טאָן אזן זי האָט געזאָגט: זי וועט אַנגעמען זיין ריבע אזן וועט אים אויסמאַכן.

דיינו איז געזעסן, ווי מישוגע. ער האָט געהערט אזן געפיהלט, ווי יעדעס וואָרט שניידט זיין הייז מיט מעס־סער. אבער אין הארץ האָט אלץ גע־שריען א קול אזן זיך געזעגערט: "ניין, ס'קען ניט זיין..."

אזן וועקסלער האָט ווייטער דער־ציילט. האָט גערעדט מיט גלאַטיקע ריידעלאַך. דערציילט ווי ער האָט זיך געגנומען קרינען מיט איר, ווי ער האָט איר געזאָגט, אז עס איז ניט שיין אזוי אַפּצוגאַרן א מענטש...

— כ'האָב איר געזאָגט: מילא, וואָס דו ביזט ביזטו, אבער אזוי חזק מאַכן פון א מענטש, אזן מיין א פריינט — דאָס וועל איך ניט דערלאָזן.

אזן זי האָט זיך געהאַלטן ביי אירן: זי וועט פאַרן אהער... וועט כאַן וואָס איר וועט גלוסקן אזן טאַטער וועט עס גיין אויך מיטן טאַטן זיינעם וואָס קאָן זיך אַמאָל איינ'עקשנ'ען וועט זי נעמען וואָס זי וועט קאָנען...

דאָ האָט שוין דיינו ניט אויסגעהאַלטן. ער האָט געזעגערט: אזן איצט האָט זיך וועקסלער באַקלאָגט — איצט וואַרפט זיך אויף מיר? פאַר מיין פריינטשאַפט! פאַר מיין וועלן אויסהיטן דיך?

אזן זיין פאַרצווייפלונג האָט דיינו איצט געגלייכט זייגע ווערטער, די ווערטער זייגען ווי טראָפּנס פון געפאַלן אין זיין הארצן אזן האָבן אים פאַר־סם'מ.

וועקסלער האָט ווייטער גערעדט:

— אַלרייט! איך פאַר נאָך הייגט אויוועק!

דיינו האָט אויפגעהויבן זיין קאָפּ. מיט פאַרוויינטע אויגן האָט ער גע־קוקט אויף אים. ער האָט אויסגע־שטרעקט די הענט אזן געשפּעטשט:

— זיי מיר מוחל... זיי מיר מוחל!

וועקסלער איז צוגעגאַנגען צו אים. ער האָט אַנגענומען זייגע הענט. דייגוס קאָפּ איז געפאַלן צו זיין בריוסט:

— זיי מיר מוחל!... איך ווייס ניט... איך ווייס ניט וואָס עס טוט זיך מיט מיר...

— אַלרייט. איך בין דיר מוחל... אַלרייט...

אזן אויף וועקסלערס פּנים איז אַרויס אַ טריאומפירנדיקער שמייכל... דייגוס איז זיין געגאַנגען.

איז ווער האָט זיך אין אזא צייט אומגעקוקט אויף דעם אייגן פאַרליבטן מאַריסן? דאָס אינגל איז געווען אינ־נאַנצן עלנט אזן אַליין. ער איז אַרומגע־נאַנגען באַזונדער, איז געווען פאַר־וואונדערט אין דער טיפעניש פון זיין נשמה. דאָס לעבן איז פאַר אים גע־וואָרן אַן אויסזין. זיין ערשטע ליבע איז דערשלאָגן געוואָרן. עסטעלא איז מער ניט געווען אין דער נעגנט. קיינ־מאָל וועט זי שוין ניט צוריקקומען. ער האָט ניט אויף וואָס צו וואַרטן. ער האָט ניט אויף וואָס צו האָפן... ער האָט פאַרוואָרן דאָס שפּיל אויף דער פיאַנאָ. האָט זיך מיט גאַרניט מער אינ־טערעסירט. האָט גאַנצע טעג אַרומגע־באַנגען איבער פעלדער. אין נאַכטן ווערטר. פלעגט זיצן שעהן לאַנג אויף אַן אָרט אזן זיך ניט רירן. די מרה שחורה איז אים געוואַקסן. אַפּט האָט ער טשיל נאָר לאַנג געוויינט.

" וואָלט ער געהאַט פאַר וועמען זיין הארץ צו עפענען, וואָלט ער געהאַט א נאַענטן וואָס זאָל אים קאָנען טרייסטן וואָס זאָל אים מיט וואָרימע רייד אויס־הייבן זיין פאַרוואונדעטע נשמה, קאָן זיין אז ער וואָלט געקומען צו זיך. אבער אזא נאַענטער איז ניט געווען דעם פאַטער איז געווען פאַרנומען מיט זיינע טראַכטונגען. מיט איינגעע לייד.

זי וועט אַנגעמען זיין ריבע אזן וועט אים אויסמאַכן.

דיינו איז געזעסן, ווי מישוגע. ער האָט געהערט אזן געפיהלט, ווי יעדעס וואָרט שניידט זיין הייז מיט מעס־סער. אבער אין הארץ האָט אלץ גע־שריען א קול אזן זיך געזעגערט: "ניין, ס'קען ניט זיין..."

אזן וועקסלער האָט ווייטער דער־ציילט. האָט גערעדט מיט גלאַטיקע ריידעלאַך. דערציילט ווי ער האָט זיך געגנומען קרינען מיט איר, ווי ער האָט איר געזאָגט, אז עס איז ניט שיין אזוי אַפּצוגאַרן א מענטש...

— כ'האָב איר געזאָגט: מילא, וואָס דו ביזט ביזטו, אבער אזוי חזק מאַכן פון א מענטש, אזן מיין א פריינט — דאָס וועל איך ניט דערלאָזן.

אזן זי האָט זיך געהאַלטן ביי אירן: זי וועט פאַרן אהער... וועט כאַן וואָס איר וועט גלוסקן אזן טאַטער וועט עס גיין אויך מיטן טאַטן זיינעם וואָס קאָן זיך אַמאָל איינ'עקשנ'ען וועט זי נעמען וואָס זי וועט קאָנען...

דאָ האָט שוין דיינו ניט אויסגעהאַלטן. ער האָט געזעגערט:

— אזן איצט האָט זיך וועקסלער באַקלאָגט — איצט וואַרפט זיך אויף מיר? פאַר מיין פריינטשאַפט! פאַר מיין וועלן אויסהיטן דיך?

אין זיין פאַרצווייפלונג האָט דיינו איצט געגלייכט זייגע ווערטער, די ווערטער זייגען ווי טראָפּנס פון געפאַלן אין זיין הארצן אזן האָבן אים פאַר־סם'מ.

וועקסלער האָט ווייטער גערעדט:

— אַלרייט! איך פאַר נאָך הייגט אויוועק!

— האָסטו געזען, ווי מיינסטו האָ־בען זיי געטאָן אין וואַלד? תפילין גע־שריען? האָסטו געזען ווי צערודערט זיי זייגע געזען? הא? האָסט זיי דאָך כמעט ביי די הענט געפאַסט! אזן סיידי — זי איז דאָך אַן אויסגעלאַסע־נע!

א ווילדער רעווע האָט זיך אַרויסגע־ריסן פון דייגוס האַלז. ער האָט זיך א וואָרף געגאָן אויף וועקסלערן. זיי־נע הענט האָבן זיי מיט קלאַמערס אַרומגעכאַפּט וועקסלערס האַלז. וועקס־לערס אויגן זייגען גרויס געוואָרן. דאָס פּנים האָט זיך באַנאָמען מיט שרעק. נאָר לייך האָט ער מיט זייגע הענט אָנגעכאַפּט דייגוס. האָט זיי גענומען דייגוס. דייגוס האָט נאָכגעלאָזט זייגע גע־קרעכטע פינגער אזן וועקסלער האָט שווער איבערגעכאַפּט דעם אָטעם.

— וואָס ווילסטו טאָן?

דייגוס האָט אַראָפּגעלאָזט דעם האַפּ אזן וועקסלער'ס האַלז אים פון זיך א שטיין געטאָן אויסשייעגדיק:

— אומגלייקלאַכער!

דייגוס איז אויפגעפאַלן אויף דער באַנק. האָט זיך געקאַרטשעט אין דרייי־ען האָט באַהאַלטן דאָס פּנים אין די הענט.

אזן וועקסלער איז געשטאַנען איבער אים. האָט שווער געאָטעמט אזן גע־האַלטן מיט ווערטער וואָס זייגען גע־פאַלן ווי שטייגער אויף דייגוס קאָפּ.

— זי איז אַן אויסגעלאַסענע...

— זי איז אַן אויסגעלאַסענע... איך קאָן אויף דעם ערות זאָגן... איך ווייס עס... זי האָט געוואָרן פון דיר פשוט אויסגאַרן געלט... זי האָט עס געוואָלט נאָן אויך מיט דיין פאַטער... דו שוטה! האָסטו דען ניט געזען ווי זי האָבן אויסגעזען? זי האָט בלוטרשט גע־ווייגט... אזוי זייגען זיי... ווי דערוועקן ליבע, ליידנשאַפט, פייגנשאַפט דורך טרערן... איך האָב זיך געקריגט מיט איר, איך האָב געזאָגט, אז איך וועל עס ניט דערלאָזן, איך האָב איר אפילו א פאַטש געטאָן. יאָ, א פאַטש געטאָן... איך האָב געמיינט, אז זי וועט אהער ניט פאָרן... אבער זי האָט זיך אויסגע־האַלטן פון מיר א פאַר טעג אין הערנאָר געפאָרן... הערנאָר בין איך געקומען כמעט אומגעבעטן... אזן אז זי האָט מיך דערזען... אז זי האָט דערזען אז די שפּיל איז פאַר דעם טייוול איז זי אויוועק... איצט פאַרשטייסטו שוין?

דייגוס האָט זיך געפאַרטשעט אין דרייען ער האָט געוויינט אזן געצי־טערט:

— אזן איצט האָט זיך וועקסלער באַקלאָגט — איצט וואַרפט זיך אויף מיר? פאַר מיין פריינטשאַפט! פאַר מיין וועלן אויסהיטן דיך?

אין זיין פאַרצווייפלונג האָט דייגוס איצט געגלייכט זייגע ווערטער, די ווערטער זייגען ווי טראָפּנס פון געפאַלן אין זיין הארצן אזן האָבן אים פאַר־סם'מ.

וועקסלער האָט ווייטער גערעדט:

— אַלרייט! איך פאַר נאָך הייגט אויוועק!

— האָסטו געזען, ווי מיינסטו האָ־בען זיי געטאָן אין וואַלד? תפילין גע־שריען? האָסטו געזען ווי צערודערט זיי זייגע געזען? הא? האָסט זיי דאָך כמעט ביי די הענט געפאַסט! אזן סיידי — זי איז דאָך אַן אויסגעלאַסע־נע!

א ווילדער רעווע האָט זיך אַרויסגע־ריסן פון דייגוס האַלז. ער האָט זיך א וואָרף געגאָן אויף וועקסלערן. זיי־נע הענט האָבן זיי מיט קלאַמערס אַרומגעכאַפּט וועקסלערס האַלז. וועקס־לערס אויגן זייגען גרויס געוואָרן. דאָס פּנים האָט זיך באַנאָמען מיט שרעק. נאָר לייך האָט ער מיט זייגע הענט אָנגעכאַפּט דייגוס. האָט זיי גענומען דייגוס. דייגוס האָט נאָכגעלאָזט זייגע גע־קרעכטע פינגער אזן וועקסלער האָט שווער איבערגעכאַפּט דעם אָטעם.

— וואָס ווילסטו טאָן?

דייגוס האָט אַראָפּגעלאָזט דעם האַפּ אזן וועקסלער'ס האַלז אים פון זיך א שטיין געטאָן אויסשייעגדיק:

— אומגלייקלאַכער!

דייגוס איז אויפגעפאַלן אויף דער באַנק. האָט זיך געקאַרטשעט אין דרייען האָט באַהאַלטן דאָס פּנים אין די הענט.

אזן וועקסלער איז געשטאַנען איבער אים. האָט שווער געאָטעמט אזן גע־האַלטן מיט ווערטער וואָס זייגען גע־פאַלן ווי שטייגער אויף דייגוס קאָפּ.